

виконання (або невиконання); (в) існує два різновиди правосуб'єктності бюджетних установ: 1) загальна (галузева) – фінансова правосуб'єктність; 2) спеціальна (видова) – бюджетна, податкова, валютна й т. д. (залежно від того, у яких відносинах беруть участь бюджетні установи).

Бібліографічні посилання:

1. Советское гражданское право: Учебник. В 2 т. / под ред. О.А. Красавчикова. Москва: Высшая школа, 1968. Т. 1. с. 114.
2. Костів М. В. Поняття та елементи адміністративної правосуб'єктності юридичних осіб. Науковий вісник Чернівецького університету. 2004. Вип. 236. Правознавство. с. 72.
3. Карасева М. В. Финансовое право. Общая часть: учебник. Москва: Юристъ, 2000. с. 87–88.

Возна Дар'я Вікторівна,

студентка юридичного факультету, групи ЮД-645
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрієвська Л.О.,

викладач кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

На сьогоднішній день, кваліфікація психічного стану особи є надзвичайно важливою в цивільному судочинстві, оскільки вона суттєво впливає на рішення, яке буде прийнято судом, зокрема дійсності заповіту або договору дарування та ін. Визнання особи недієздатною ставить під сумнів укладання будь яких правочинів, які особа укладає постійно на протязі свого життя і які можуть бути оскаржені в судовому порядку. Надзвичайно важливим є кваліфіковане, уважне та професійне рішення експерта, оскільки саме від нього залежить майбутнє особи дієздатність якої була поставлена під сумнів.

Питання особливостей судово-психіатричної експертизи в цивільному судочинстві активно досліджували у своїх працях: А. Аубакірова, В. Гончаренко, І. Гора, Є. Зайцева, А. Кудрявцева, В. Курдюков, А. Мохов, С. Пропастин, І. Стародубов, В. Ходанович, С. Шум, В. Юрчишин.

Судово-психіатрична експертиза в цивільному процесі набуває останніми роками дедалі більшого значення у зв'язку з постійним збільшенням кількості справ у цивільному судочинстві. Основна мета судово-психіатричної експертизи – захищати цивільні права та інтереси психічно хворих осіб, які є учасниками цивільного процесу. Правовий стан громадянина – учасника цивільних відносин визначається такими його ознаками, як правоздатність та дієздатність. Цивільна правоздатність — це "здатність мати цивільні права і обов'язки. Правоздатність громадянина виникає з моменту його народження і припиняється смертю". Володіти правоздатністю означає, що громадянин може мати в особистій власності майно, користуватися житлом та іншим майном, успадковувати і заповідати майно, вибирати професію і місце проживання, мати права автора витворів науки, літератури та мистецтва, відкриття, винаходу, раціоналізаторської пропозиції, а також інші майнові та особистісні немайнові права [1].

Висновок судово-психіатричного експерта є особистим джерелом доказів, тобто інформація, яка в ньому викладається, відображає елементи подій минулого (майбутнього – у разі розгляду в суді справи про визнання особи недієздатною/обмежено дієздатною) або її наслідки не безпосередньо, а проходячи через особистість експерта, який ці елементи пояснює, інтерпретує і подає як нові дані про факти, що стають доказами у справі [2].

Судову експертизу вважають самостійним юридичним інститутом, який охоплює поняття експерта як фізичної особи, яка здійснює процес експертного дослідження, і поняття експертизи як дії експерта, а висновок експертів є самостійним видом доказів за адміністративними, цивільними

справами та кримінальними провадженнями. На думку А.Р. Абдулліна, судова експертиза є окремим інститутом цивільного процесуального права, інститутом кримінального процесуального права та інститутом господарського процесуального права, про що свідчить специфіка підстав призначення й проведення експертизи, процесуальна форма та послідовність дій суб'єктів призначення й проведення експертизи [3].

Незалежно від виду судочинства (цивільне, адміністративне, кримінальне, господарське) експертна діяльність єдина за своєю методичною основою – про що свідчить й здійснювана в межах провідних експертних відомств паспортизація та стандартизація експертних методик. Відрізняють експертизу в різноманітних галузях права лише процедури, традиційно властиві кожному виду судочинства. Саме ці особливості, відмінності в процесуальних аспектах проведення експертизи, і є перешкодою для використання висновків, отриманих в одному процесі (наприклад, цивільному), для мети доказування в іншому судочинстві. В інтересах підвищення ефективності процесуальної діяльності, здешевлення судочинства, необхідно створити єдині нормативні основи експертної діяльності для всіх видів судочинства, котрі б дали змогу використовувати результати експертної діяльності в будь-якому процесі – незалежно від того, нормами якого процесуального права регулювався порядок отримання висновку експерта [4, с.22].

При допиті експерт-психіатр отримує інформацію, яку, усвідомлено чи ні, може надати свідок. Наприклад, ця інформація може стосуватися особливостей поведінки підекспертного в період вчинення конкретних дій (наприклад, заповідача в період оформлення заповіду), особливості взаємовідносин підекспертного з позивачем (відповідачем) при психічних порушеннях (безглузких вчинках). Відповідно до сформульованих в ухвалі суду питань в стані підекспертного в період здійснення тої чи іншої юридичної дії можливо декілька варіантів експертних висновків, особливістю проведення експертиз є ретроспективна оцінка психічного стану особи на період заключення правочину чи іншої юридичної дії. Здійснювати цю оцінку завжди складно через відсутність медичної документації, показань свідків, які відносяться до періоду, що досліджується. Як показує практика, експертизи досить часто призначаються у відношенні осіб з органічними психічними розладами. Як приклад можна навести таке спостереження. Хворий О. 82 роки проживав один і не мав близьких родичів. На обліку у психіатра він не знаходився. Психічний розлад, після визначення як сенільна деменція, що не уточнена, почалась зі зростання мністичних розладів і інтелектуального зниження порушенням критичних функцій, адаптаційних можливостей. І характеризувалась з попереднім перебігом хвороби. У психіатричній лікарні, де був поставлений вище вказаний діагноз, відмічалось, що хворий дезорієнтований, не розуміє суті простих питань. Після судово-психіатричної експертизи рішенням суду громадянин О. був визнаний недієздатним. Таким чином, при проведенні судово-психіатричної експертизи враховувалась сукупність клінічних, соціальних, індивідуально-психологічних і психогенних факторів, що здійснюють вплив на поведінку особи. При винесенні експертного висновку враховувались: ступінь вираженості інтелектуально-мністичних та емоціонально-вольових розладів, порушення критичних і прогностичних функцій, особові, індивідуально-психологічні особливості. Отже, можна зробити висновок, що основними задачами, що вирішуються судово-психіатричною експертизою по даній категорії справ, є визначення психічного стану особи, по відношенню до якої розглядається справа про її цивільну дієздатність, і вирішення питання про здатність цієї особи по стану психічного здоров'я розуміти значення своїх дій чи керувати ними.

Отже, в цивільному судочинстві як і в кримінальному особливе місце посягає експертиза, а саме судово-психіатрична, оскільки від неї залежить чи правомірними були вчинені особою правочину. На жаль, помилки експертів є не рідкістю, а тому для якісного функціонування судового-психіатричної експертизи в цивільному судочинстві необхідним є відбір кваліфікованих фахівців на посаду експерта, достатня кількість матеріалу для аналізу та ретельний аналіз його. Вищезазначеною експертизою встановлюється правоздатність та дієздатність особи, що є основоположними критеріями для укладання правочину, які особа здійснює постійно. Привід визнання особою недієздатною дає змогу визнати правочин недійсним, а тому сама експертиза та підхід експерта до поставленого завдання є фатальною в долі особи чия дієздатність є під сумнівом.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України. – Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 03.10.2003 — 2003 р., № 40, стаття 356.

2. Гончаренко В.Г. Критерії вірогідності висновків експерта: гносеологічний, психологічний і процесуальний аспекти / В.Г. Гончаренко // Часопис Академії адвокатури України. – 2009. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2009-2/09gvgppa.pdf>
3. Абдуллин А.Р. Судебная экспертиза в гражданском судопроизводстве России: состояние, проблемы, перспективы : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 / А.Р. Абдуллин. – СПб, 2005. – 20 с.
4. Ходанович В.О. Проблеми правового інституту судової експертизи в цивільному процесі України. / Ходанович В.О.// Часопис Академії адвокатури України/. – 2003. – №4, с.21-24.

Возна Дар'я Вікторівна,

студентка юридичного факультету, групи ЮД-645
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Карпенко Роман Валерійович,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

СПАДКУВАННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В АСПЕКТІ ПОРУЧИТЕЛЬСТВА/ІПОТЕКИ

Так як на сьогоднішній день обізнаність громадян України у питанні спадкування є низькою, а особливо у сфері спадкування кредитних зобов'язань, то питання спадкування кредитних зобов'язань в аспекті поручительства/іпотеки є актуальним. Якщо щодо спадкування прав громадяни мають уявлення, то щодо спадкування у деяких випадках певних обов'язків вони є неповідомленими і доволі частими є випадки коли особа вважає, що успадковуючи майно, вона не успадковує наявних у спадкодавця обов'язків.

Актуальність питання спадкування кредитних зобов'язань в аспекті поручительства/іпотеки активно досліджували у своїх працях: Ананьєв А. Г., Баринів А.В., Бевзенко Р. С., Боднар Т. В., Остапенко В.І., Пантюшов О. В., Ткачук О.С., Хохлов В. А., Юніна М.П.

Борги спадкодавця – це майнові зобов'язання, які прийняв на себе спадкодавець перед фізичними або юридичними особами-кредиторами, але не виконав тому, що смерть позбавила його можливості виконати це зобов'язання. Обов'язок доводити борги померлого покладається на кредитора, що звернувся до спадкоємців з відповідними претензіями. Він зобов'язаний представити документи, що підтверджують його вимоги. [6]

Як відомо, іпотека — один із найважливіших та найнадійніших правових аспектів, що охороняє права й інтереси кредиторів, забезпечує належне виконання боржником своїх зобов'язань. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про іпотеку» іпотека — це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом. Таким чином, на поручителів може бути покладено відповідальність за порушення боржником обов'язку щодо виконання зобов'язання за кредитним договором у разі смерті позичальника лише за наявності у позичальника правонаступника, який прийняв спадщину, та згоди поручителя відповідати за будь-якого нового боржника, зафіксованої в тому числі у договорі поруки. [1]

У разі переходу права власності (права господарського відання) на предмет іпотеки від іпотекодавця до іншої особи, у тому числі в порядку спадкування чи правонаступництва, іпотека є дійсною для набувача відповідного нерухомого майна, навіть у тому випадку, якщо до його відома не доведена інформація про обтяження майна іпотекою.

Особа, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки, набуває статус іпотекодавця і має всі його права і несе всі його обов'язки за іпотечним договором у тому обсязі і на тих умовах, що існували до набуття ним права власності на предмет іпотеки. [2]